

NETETIKA • pravilnik obnašanja na spletu

Net-etika oz. spletni bonton je zbirka splošno veljavnih pravil lepega obnašanja oz. vljudnosti pri komuniciranju preko interneta. Klasična etična pravila ne zadoščajo, saj si sogovornika, udeleženca v komunikaciji ne gledata v oči. Posebej pozorni moramo biti pri zagotavljanju, upoštevanju in varovanju zasebnosti, varnosti, intelektualne lastnine, avtorskih pravic, svobode govora, enakosti spolov ter biti pozorni, da ne zapademo v računalniški kriminal in da se izogibamo sovražnemu govoru.

Ljudi moramo pri komuniciranju preko socialnih omrežji spoštovati enako kot pri komuniciranju v živo. Pozorni moramo biti, da ne uporabljamo žaljivih fraz ali objavljamo neprimernih oz. žaljivih vsebin. Vedno spoštujemo zasebnost uporabnikov in se prepričamo o pomenu veljavnih simbolov (npr. ⓘ - oznaka za nasmehek) v določenih komunikacijskih kanalih, oziroma česa ni dovoljeno uporabljati.

ZBRANIH JE NEKAJ PRAVIL SPLETNEGA BONTONA IN NJIHOVIH POJASNIL

- 1. Za svoja dejanja na internetu prevzemi odgovornost in pod pretvezo anonimnosti ne širi sovraštva.*
- 2. Pravica do svobode govora se konča tam, kjer se začnejo pravice drugih. Zato se je potrebno pri obnašanju na spletu držati pravila Ne počni drugim, česar ne želiš, da bi drugi počeli tebi.*
- 3. Zavedaj se, da pravica do objave mnenja na medijskih portalih ni absolutna. Vsak medijski portal lahko sam določi pravila za objavo komentarjev, po katerih presoja, kaj bo objavil in česa ne.*
- 4. Upoštevej pravila komentiranja, ki jih določajo portali, blogi in forumi. Zavedaj se, da je virtualni svet odslilkava realnega sveta. Kar je kaznivo in neprimerno v realnem svetu, je kaznivo in neprimerno tudi na internetu.*
- 5. Internet naj ne bo mesto za sproščanje frustracij. Kar je zapisano v zakonih, je minimum primerne obnašanja na internetu; tako v družbi kot na spletu je potrebno upoštevati tudi etična in moralna načela.*
- 6. Ne toleriraj sovražnega in neprimernega govora – prijavi ga moderatorju spletne strani, Spletnemu očesu ali policiji in tožilstvu.*
- 7. V družbi je potrebno z osveščanjem, informiranjem in izobraževanjem vzdrževati in zagotavljati primeren nivo komuniciranja na internetu. Za doseg tega cilja je ključna vloga staršev, učiteljev, šole in medijev.*

NETETIKA • pravilnik obnašanja na spletu

1. PRAVILO: **Ostanimo ljudje**

V online pisni komunikaciji imamo za medsebojno sporazumevanje na voljo le besede, ne pa tudi gest, mimike, očesnega kontakta, glasu, tona sogovornika. Tako je mogoče v sporočilih marsikaj spregledati ali drugače razumeti, kot je želel sporočiti pošiljatelj sporočila. Sogovornika tako ne moremo doživeti v celoti in zaradi tega lahko njegova sporočila napačno razumemo. Zato je zelo pomembno **empatija** (vživljanje v vlogo drugega). Ne pozabimo, da komuniciramo z ljudmi in da nam tehnika pri tem le pomaga. Zapisana beseda ima veliko moč.

2. PRAVILO: **Ostanimo zvesti svojim načelom tudi v online komunikaciji**

Na nekaterih področjih virtualnega prostora so standardi spoštovanja etičnih pravil mogoče drugačni, vsekakor pa ne nižji kot v resničnem življenju. Tako je na primer tudi pri online komunikaciji pomembno **upoštevanje avtorstva** besedil in sporočil, kot je to pomembno izven virtualnega prostora.

3. PRAVILO: **Prepoznavajmo svoj položaj v internetu**

Internet ponuja različne možnosti komuniciranja za različne namene. Za različne namene uporabljamo **različne stile komuniciranja**. Priporočljivo je, da si položaj, v katerem se nahajate, dobro ogledate in šele potem reagirate npr.: v klepetu o TV programih veljajo nekoliko drugačna pravila, kot v sporočilih med strokovnjaki. V različnih klepetalnicah na spletu si pogosto lahko privoščimo tudi govornice, kar tako, kje drugje pa to ni dopustno. Malce previdnosti torej ne bo odveč. Vaša klepetalnica in forum sta namenjena utrjevanju znanja in izmenjavi mnenj, vezanih na program usposabljanja. Za to so odprti posebni forumi. Prav je, da se pri pisanju prispevkov osredotočite na aktivnosti, za druge teme pa poiščete druge komunikacijske poti ali pa forum, ki je namenjen klepetu kar tako.

4. PRAVILO: **Spoštujmo čas ljudi in internetnih zmožnosti**

V današnjem času strokovnjaki ugotavljajo, da imamo ljudje mnogo manj časa, kot so ga imeli kdaj koli prej. Pri pošiljanju e-pošte ali drugih online sporočil je upoštevanje tega dejstva izjemno pomembno, zato je priporočljivo, da pišemo **kratka in jasna sporočila** in drugim prihranimo nepotrebno izgubo časa. Prav tako je dobro, da se držimo nekaterih pravil o velikosti sporočil oz. zapisih, ko nekemu pošiljamo sporočila. Pazimo torej, kako 'težek' dokument pripnemo k sporočilu. Zavedajmo se, da nismo center virtualnega prostora. Če smo se pri nekem sporočilu res izjemno potrudili, bi bilo zelo neumestno pričakovati, da nam bodo vsi takoj odgovorili in pokazali enako mero navdušenja, kot ga čutimo sami. Tudi drugi ljudje imajo svoje naloge, s katerimi so zaposleni.

5. PRAVILO: **Pokažimo svoje dobre strani**

Sprejmimo izziv, ki nam ga daje anonimnost. To ne pomeni, da si virtualni prostor razlagamo kot hladen, neprijazen prostor množice ljudi, ki vstopa v medsebojne odnose. Res je, da sogovornika ne vidimo, ne slišimo in ne moremo zaznavati njegovih pomanjkljivosti, zato pa ga mnogo bolj doživljamo skozi njegovo pisanje in njegovo obliko

NETETIKA • pravilnik obnašanja na spletu

sporočil. Cenimo in spoštujemo ga po kakovosti njegovih sporočil. **Bodimo pozorni na izbor besed, na slog** in seveda tudi na **upoštevanje slovničnih pravil**.

6. PRAVILO: **Izmenjujmo strokovno znanje**

Ideja interneta je zrasla iz potrebe znanstvenikov po izmenjavi strokovnega znanja, ki je na voljo nepredstavljivo velikemu številu ljudi. Le peščica posameznikov doda svoje odgovore na neko vprašanje, pa se vrednost svetovnega znanja zelo poveča. Vključitev v internet pomeni **deliti znanje** z vsemi, ki se tam srečujejo in med seboj komunicirajo. Zato le pogumno, naj nas ne bo strah deliti znanja, ki ga imamo.

7. PRAVILO: **Poskušajmo vsa ognjevitaa nasprotovanja spretno nadzorovati**

Včasih nas pri vztrajnem zagovarjanju lastnega mnenja zanese »ognjevitost«, ki je odraz naše močne čustvene vpletenosti. Pri takih sporočilih pogosto reagiramo na vedenje in ne na vsebino. Net etika ne prepoveduje ognjevitosti, saj je ta del tradicije online sporočanja. Ognjevitost v sporočilih je pogosto zelo zabavna za tistega, ki jo v svoja sporočila vnaša in tudi za tiste, ki takšna sporočila berejo. Včasih je celo zelo pozitivno, da nekateri to ognjevitost zaznajo. Net etika pa **prepoveduje** kakršno koli **nekulturno ali nasilno komuniciranje**.

8. PRAVILO: **Spoštujmo zasebnost drugih**

Prav tako kot pregledovanje običajnih pisem, ki so naslovljena osebno na nekoga, tudi pri pošiljanju e-pošte velja, da spoštujemo zasebnost in **ne beremo e-pošte drugih**. To lahko naredimo le v primeru, če nam to nekdo dovoli. Enako velja za **nadaljnje pošiljanje e-pošte**. Če smo prejeli od nekoga e-pošto, potem potrebujemo njegovo **privoljenje**, da jo lahko pošljemo naprej. To pravilo seveda upoštevamo, če gre za osebna sporočila. V elektronski obliki sporočanja je namreč vse zapisano in zabeleženo in prav kmalu se lahko znajdemo v neprijetnem položaju.

9. PRAVILO: **Ne izkoriščajmo svojega položaja ali moči**

Če online komunikacijo obvladamo bolj kot drugi, nam to še **ne daje pravice**, da **izkoriščamo svoj položaj** in posegamo v okolja, za katera nismo pooblašteni (npr. različna programska orodja ipd.).

10. PRAVILO: **Odpuščajmo drugim napake**

Vsi še niso imeli možnosti spoznati pravil online komuniciranja, zato bodimo potrpežljivi, če drugi postavljajo nenavadno dolga vprašanja, pošiljajo nenavadno obsežna sporočila, se mogoče izražajo nerazumljivo in manj primerno. Preden reagiramo, raje dvakrat premislimo. Če imamo sami izoblikovana ustrezna pravila, še ne pomeni, da smo pooblašteni, da lahko vse popravljamo. V primeru, da želimo nekoga popraviti, naredimo to z veliko mero takta in individualno, ne prek javnega prostora online komunikacije. **Izogibajmo se aroganci in neustreznim izrazom**.

Povzeto po: Shea, V. (1995). The Core Rules of Netiquette. Povzeto po: <http://www.albion.com/netiquette/> [15. junij 2003]

VIR: <https://ucilnice.arnes.si/course/view.php?id=9824>

Pripravila: Jelka Kosi